

Medlemmerne af Folketingets Europaudvalg

og deres stedfortrædere

Bilag	Journalnummer	Kontor	
1	400.C.2-0	EU-sekr.	12. september 2001

Til underretning for Folketingets Europaudvalg vedlægges Justitsministeriets grundnotat om Europa-Kommissionens meddelelse til Rådet og Europa-Parlamentet vedrørende harmonisering af europæisk aftaleret, KOM(2001)398 endelig udg.

GRUNDNOTAT

om

<DOCUMENT_START>

Europa-Kommissionens meddelelse (KOM(2001) 398 endelig udg.) til Rådet og Europa-Parlamentet vedrørende harmonisering af europæisk aftaleret

1. Baggrund

Europa-Parlamentet har i de senere år vedtaget flere beslutninger om eventuel harmonisering af aftaleretten mv. i EU-landene, og ved beslutning af 16. marts 2000 om Kommissionens arbejdsprogram anmodede Parlamentet om, at Kommissionen undersøgte, om en mere vidtgående harmonisering på det civilretlige område er blevet nødvendig som følge af det indre markeds funktion. Kommissionen svarede, at den ville fremlægge en meddelelse for Rådet og Parlamentet og offentligheden med det formål at iværksætte en dybtgående og vidtfavnende diskussion herom inden udløbet af 2001.

Rådet besluttede i 1999, at man for så vidt angik den materielle civilret ønskede en samlet undersøgelse af behovet for indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivninger for at fjerne hindringer for, at civile retssager forløber tilfredsstillende.

På denne baggrund anfører Kommissionen i meddelelsen, at formålet er at skabe en bred debat om europæisk aftaleret. Kommissionen vil bl.a. gerne høre synspunkter om, hvorvidt – og i givet fald hvordan – forskelle mellem de nationale aftaleretlige regler skaber vanskeligheder for en tilfredsstillende udvikling af EU's indre marked.

2. Meddelelsens indhold

2.1. Kommissionen redegør i meddelelsen for den nuværende internationale regulering på det aftaleretlige område.

På EU-plan er der i praksis anvendt to forskellige metoder for at samordne medlemslandenes forskellige regler – dels vedtagelse af fælles regler om, hvilket lands lovgivning der finder anvendelse, hvis en aftale har tilknytning til mere end ét land, dels harmonisering af den materielle aftaleret på afgrænsede områder.

Kommissionen nævner EU-lovvalgskonvention fra 1980 om, hvilket lands lovgivning der finder anvendelse på kontraktlige forpligtelser.

Inden for den materielle aftaleret er der især gennemført en harmonisering på forbrugerområdet, både om visse kontraktlige forpligtelser og om de oplysninger de erhvervsdrivende skal give forbrugerne inden eller efter, at der er indgået en aftale, jf. bl.a. direktiv 93/13 om urimelige aftalevilkår i forbrugeraftaler, direktiv 99/44 om visse aspekter af forbrugerbetaling og garantier i forbindelse hermed, direktiv 87/102 med senere ændring er om forbrugerbetaling, direktiv 90/314 om pakkerejser mv. og direktiv 97/7 om forbrugerbeskyttelse i forbindelse med aftaler vedrørende fjernsalg. Der findes også enkelte direktiver uden for forbrugerområdet, som regulerer aftaleretlige spørgsmål, f.eks. direktiv 86/653 om selvstændige handelsagenter og direktiv 2000/35 om bekæmpelse af forsinket betaling i handelstransaktioner.

Det har således hidtil været karakteristisk, at EU-lovgivningen om harmonisering af den materielle aftaleret er gennemført på begrænsede områder, efterhånden som der har vist sig et konkret behov for lovgivning.

På bredere internationalt plan nævner Kommissionen FN's konvention om aftaler om internationale køb ("CISG"), som EU-medlemslandene med undtagelse af UK, Portugal og Irland har tiltrådt helt eller delvis. Konventionen indeholder fravigelige regler om løsørebetaling i tilfælde, hvor køberen og sælgeren ikke har deres forretningssted i samme land. Konventionen gælder bl.a. ikke for varer købt til personlig brug eller til brug for familien eller i husholdningen, og den gælder heller ikke for køb af aktier og værdipapirer.

2.2. Kommissionen anfører, at der trods store fremskridt på mange områder – bl.a. den frie bevægelighed for varer, personer, tjenesteydelser og kapital og den generelle teknologiske udvikling med øgede muligheder for elektronisk handel - fortsat er nogle problemer med realiseringen af EU's indre marked. Markederne ikke er så effektive, som de kunne eller burde være. En medvirkende årsag hertil kan efter Kommissionens opfattelse ligeså, at der fortsat gælder forskellige regler i medlemslandene om grundlæggende aftaleretlige spørgsmål. Særlig relevante for spørgsmålet om det indre markeds funktion er reglerne om køb og aftaler om tjenesteydelser, generelle regler om opfyldelse af aftaler og om misligholdelsesbeføjelser samt generelle regler om aftaleindgåelse og om aftalers gyldighed og fortolkning. Herudover kan også regler om løsørebetaling, regler om ugrundet berigelse samt i et vist omfang regler om erstatning i kontraktforhold mv. have betydning for udviklingen af det indre marked.

Kommissionen anfører, at forskellige regler om indgåelse, fortolkning og gennemførelse af kontrakter muligvis kan påvirke det indre markeds funktion. Det samme gælder i tilfælde, hvor der – selv om aftalens parter har valgt et bestemt lands lovgivning som gældende for aftalen - opstår konflikt mellem ét lands fravigelige lovregler og et andet lands modstridende fravigelige regler. Det kan måske også virke hindrende for grænseoverskridende handel, at der er stor forskel på handelssædvaner og standardvilkår i medlemslandene. Kommissionen peger også på, at manglende kendskab til, hvilke aftaleretlige regler der gælder i andre lande, kan afholde især forbrugere og små og mellemstore virksomheder fra at deltage i grænseoverskridende handel. Navnlige for disse grupper gælder endvidere, at forskelle i de nationale regler kan virke fordyrende derved, at der opstår et øget behov for at skaffe sig oplysning om reglerne eller juridisk bistand til fortolkning og anvendelse af reglerne. I visse tilfælde vil sådanne øgede udgifter også kunne virke konkurrenceforvridende.

Kommissionen anfører endvidere, at den hidtidige praksis i fællesskabslovgivningen, hvorefter harmoniseringen på det aftaleretlige område er sket, efterhånden som der har vist sig et konkret behov inden for afgrænsede områder og/eller for bestemte aftaletyper ("ad hoc-metoden"), bl.a. kan skabe problemer med en uensartet fællesskabsretlig regulering af generelle aftaleretlige spørgsmål. Der kan også opstå problemer som følge af uensartet gennemførelse og anvendelse i medlemslandene i de tilfælde, hvor der i direktiver mv. henvises til de nationale opfattelser af generelle aftaleretlige begreber.

2.3. Kommissionen peger i meddelelsen på fire mulige modeller for at løse de ovenfor nævnte problemer for udviklingen af det indre marked.

Model 1: Ingen fællesskabsinitiativer

Kommissionen anfører herom, at mange problemer for markedet kan finde en løsning på grund af konkurrencesituationen og pres fra berørte interessegrupper. Bistand og rådgivning fra medlemslandene og brancheorganisationer mv. vedrørende grænseoverskridende transaktioner kan bidrage til at løse problemerne. Man kan således forestille sig en "blød" harmonisering af aftaleretlige spørgsmål, der ikke opstår som følge af

fællesskabslovgivning, men som følge af den generelle økonomiske udvikling med den øgede sammensmeltning af markederne.

Kommissionen nævner bl.a., at brancheorganisationer i flere medlemslande har udarbejdet modelaftaler med henblik på at fremme grænseoverskridende samarbejde mellem erhvervsvirksomheder.

Model 2: Fremme udviklingen af fælles aftaleretlige principper, som bringer de nationale lovgivninger tættere på hinanden

Kommissionen peger på muligheden af at fremme samarbejdet mellem europæiske jurister, herunder dommere og universitetsjurister mv., evt. med Kommissionen som koordinator. Formålet hermed kunne være at kortlægge de principper, der er fælles på det aftaleretlige område, og der kunne på grundlag heraf sigtes mod at formulere en række fælles løsninger, retningslinjer eller regler vedrørende grænseoverskridende kontrakter. Sådanne fælles retningslinjer mv. kan bl.a. være nyttige for de kontraherende parter og for de nationale domstole og voldgiftsinstanter.

Endvidere kunne medlemsstaterne og EU-institutionerne anvende de fælles retningslinjer ved udformningen af ny lovgivning eller tilpasning af den eksisterende lovgivning.

En anden fremgangsmåde kunne være, at Kommissionen tilskyndede berørte parter til i fællesskab at udarbejde standardkontrakter beregnet til anvendelse i hele EU.

Model 3: "Perfektionering" af den eksisterende lovgivning

Kommissionen bemærker, at Det Europæiske Råd har opfordret Kommissionen, Rådet og medlemsstaterne til "senest i 2001 at udarbejde en strategi for en yderligere koordineret indsats til forenkling af de lovgivningsmæssige rammer". Kommissionen har i en statusrapport fra marts i år redegjort for sine første ideer med henblik på at løse denne opgave. Det nævnes heri bl.a., at den eksisterende EU-lovgivning bør ajourføres med henblik på at klargøre reglerne og at gøre lovgivningen mere sammenhængende og konsekvent. Det bør også overvejes, om der er grundlag for at udvide de eksisterende reglers anvendelsesområde, således at beslægtede aftaletyper mv. inddrages under reguleringen – som eksempler nævnes en række forbrugerbeskyttelsesdirektiver, der undtager enkelte kontraktstyper (f.eks. direktiv 97/7 om fjernsalg, der bl.a. undtager aftal opførelse og salg af fast ejendom).

Model 4: Vedtagelse af en ny generel lovgivning på fællesskabsplan

Kommissionen peger på muligheden af at vedtage en ny EU-retsakt om både generelle aftaleretlige spørgsmål og bestemte kontraktstyper. Valget af retsakt – forordning, direktiv eller henstilling – vil bl.a. bero på, hvor vidtgående en harmonisering der ønskes.

Med hensyn til spørgsmålet om, i hvilket omfang en generel EU-foranstaltning skal være ufravigelig, nævner Kommissionen følgende muligheder:

- a. En helt valgfri model, hvor parterne kan vælge at benytte regelsættet.
- b. Et sæt regler, som gælder, med mindre parterne aftaler andet.
- c. Et sæt regler, som ikke kan fraviges ved aftale.

3. Gældende dansk ret

Aftaleretten er i Danmark en del af privatretten (i modsætning til den offentlige ret) og en del af formueretten (i modsætning til f.eks. familieretten). Regler om aftalers indgåelse, gyldighed og fortolkning er almindelig aftaleret i den forstand, at reglerne er fælles for de fleste aftaler. Regler om aftalers indhold og opfyldelse/misligholdelse er en anden central del af aftaleretten.

Aftaleretten er i vidt omfang lovreguleret, men der gælder også en række ulovbestemte principper mv., f.eks. en række fortolkningsregler, som anvendes af domstole og klagenævn. Endvidere er der på mange væsentlige områder inden for erhvervslivet udarbejdet standardvilkår eller standardaftaler. Bl.a. er der på byggeområdet mellem de statslige bygherrer og entreprenørerne mv. udarbejdet et sæt almindelige betingelser, AB 92, som i vidt omfang også fungerer som udfyldende regler på byggeområdet.

Aftaleretten bygger på et princip om aftalefrihed, dvs. at der kan indgås aftaler med hvem man vil og med det indhold, som parterne kan blive enige om. Princippet er dog modificeret i en lang række love, bl.a. i forbrugerlovgivningen.

Aftaleloven indeholder generelle regler om navnlig indgåelse af aftaler og om ugyldighed samt om fuldmagtsforhold. Loven indeholder desuden visse særlige regler om forbrugeraftaler. Loven gælder - med undtagelse af reglerne om forbrugeraftaler - kun, hvis ikke andet er aftalt eller følger af handelsbrug (kutyme).

Købeloven indeholder generelle regler om indhold og opfyldelse af aftaler om køb af løsøre. Lovens regler kan uden for forbrugerforhold fraviges ved aftale.

Den internationale købelov gennemfører dele af den ovenfor omtalte FN-konvention om internationale køb her i landet, og loven gælder således for køb, hvor parterne har forretningssted i flere lande. Lovens regler kan fraviges ved aftale.

Andre generelle love om aftaleretlige spørgsmål er bl.a. gældsbreveloven og forældelsesloven (den såkaldte 1908-lov).

Der findes endvidere en række love, som regulerer aftaleretlige forhold inden for bestemte områder, jf. bl.a. søloven, lov om internationale fragtaftaler, forsikringsaftaleloven, lejeloven og konkursloven. Visse love indeholder både aftaleretlige og offentligretlige regler, jf. bl.a. betalingskortloven.

På forbrugerområdet er der i de seneste årtier ud over de særlige forbrugerregler i aftaleloven og købeloven gennemført en omfattende lovgivning om bestemte aftaletyper mv., jf. bl.a. kreditaftaleloven, lov om visse forbrugeraftaler, lov om forbrugerbeskyttelse ved erhvervelse af fast ejendom, lov om forbrugerbeskyttelse ved aftaler, der giver brugsret til fast ejendom på timesharebasis og pakkerejseloven.

4. Lovgivningsmæssige konsekvenser

Meddelelsen har ikke i sig selv lovgivningsmæssige konsekvenser. En ufravigelig, generel EU-regulering om aftaleretlige spørgsmål, jf. model 4 under pkt. 2.3 ovenfor, vil i givet fald kunne få meget omfattende lovgivningsmæssige konsekvenser. En sådan regulering vil - afhængigt af den nærmere udformning - dels kunne kræve ny lovgivning, dels kunne kræve ændringer af en lang række gældende love, a. aftaleloven, købeloven, de civile retlige forbrugerbeskyttelseslove (f.eks. lov om visse forbrugeraftaler og kreditaftaleloven) samt forskellige særlove.

5. Høring

Til brug for regeringens høringssvar til Kommissionen har Justitsministeriet sendt meddelelsen i høring hos berørte organisationer mv. Høringsfristen er den 1. oktober 2001. Justitsministeriet vil senere fremsende et supplerende notat om høringssvarene til Europaudvalget.

6. Folketingets Europaudvalg

Der er ikke tidligere fremsendt notater om sagen til Europaudvalget.